

QEYBTA II

MUDDOYIN

Qodobka 268aad

1. Waajibka waa mid muddeysan, haddii bislaasha-diisa ama dhiciddiisa ay ku xiran yihiin wax soo socda mustaqbalka ee la hubo.

2. Waxa soo socda waxaa loo qaadanayaa wax la hubo haddii ay tahay lagama maarmaan dhicidooda, xataa haddii aan la ogeyn waqtiga ay dhacayaan.

Qodobka 269aad

Haddii laga garanayo waajibka in deynqabuhu khasab ku tahay in uu waajibka guto marka ay u suurtoowdo, awoodna u helo, Garsooraha ayaa goynaya ama qabanaya taariikhda dhicidda muddada, asagoo tixgelinaya dhaqaalahiisa markaas jira iyo kan mustaqbalka ee deynqabaha, kana dalbaya deynqabaha in uu la yimaado dadaalka qofka caadiga ah ee jecel in uu guto waajibkiisa si xilkasnimmo ku jirto.

Qodobka 270aad

Deynqabaha wey ka dhumeysaa ka faa'iideysiga muddada :

1. Haddii la caddeeyo in uu kacay ama uusan bixin karin deynta, sida waafaqsan axkaamta qeynuunka.

2. Haddii uu ku kaco fal aad u yareynaya lammaankii la siiyey deynleyaasha, xataa haddii lagu sameeyey tasaruf dambeeyey ama xeer ahaan ayadoo laga reebayo marka deynlaha uu doorto in uu warsado lammaan dhammeystir ah. Haddii is dhimidda lammaanka aan la dulsaari kari deynqabaha, way dhaceysaa muddada, ayadoo laga reebayo marka deynqabaha uusan keenin lammaan ku filan.

3. Haddii uusan siinin deynlaha lammaanadyadii uu ku ballan qaaday heeshiiska dhexdiisa.

— 73 —

Qodobka 271aad

1. Waajibka lagu xiray muddo laalan wuxuu bislaanayaa marka ay dhacdo muddadaas, waxaase deynlaha u bannaan xataa

dhicidda muddada ka hor in uu qaado tillaabooyin uu ku dhawrayo xuquudiisa Gaar ahaan wuxuu warsan karaa laan haddii uu qabo cabsi sal leh in deynqabaha la caddeynkaro inuu masallafay ama uusan bixin karin deynta.

2. Dhicidda muddada waxay keeneysaa dhicidda waajibka, iyadoo dhiciddaas eyna lahaaneyn wax ka dhalasho dib-u-noqota.

Qodobka 272aad

Waajibka waa mid la beddeli karo haddii sheyga la gudanayo uu badan yahay, deynqabahana wuxuu ku beri noqonayaa si buuxda marka uu bixiyo shey'aalkaasi midkood. Doorashada waxaa iska leh deynqabaha haddii uu jiro qaannuun ama heshiis sida khilaafsan mooyee.

Qodobk 273aad

1. Haddii doorashada uu iska leeyahay deynqabaha, kana reebtoomo isticmaalka, ama addii deynqabayaalka badan yihiin kuna heshiin doorashada, deynlaha waxaa u bannaan in uu ka dalbo garsooraha in uu qabto muddo taasoo gudaeda deyn qabaha ku sameynayo doorashadiisa ama deynqabayaalka kala geddisan ay ku heshiinayaan; haddii sidaas la waayana, Garsooraha laftiisa ayaa goynaya sheyga uu ku saabsan yahay waajibka.

2. Haddii doorashada uu iska leeyahay deynlaha kana reebtoomo isticmaalka, ama haddii deynleyaashu badan yihiin, kuna heshiin doorashada, Garsooraha asagoo cuskanayo dalabka deynqabaha ayuu qabanayaa muddo marka muddadaas dhammaatana, doorashada waxey u gudbeysaa deynqabaha.

— 74 —

Qodobka 274aad

Haddii doorashada uu leeyahay deynqabaha, wixii la gudan lahaa ee badnaa ee waajibka ku dhisnaa midkoodna aan la fulin karin, deynqabaha waxaa waajib ku ah inuu bixiyo qiimaha sheyga u dambeeya ee la gudan lahaa kaasoo fulintiisa noqotay mid aan suurta galeyn; waxaase shardi ah in asaga mas'uul ka yahay suura gelin la'aantaasi ugu yaraan gu-dashayaalka midkood.

QAYBTA III

WAAJIBKA IKHTIYAARIGA AH

Qodobka 275aad

1. Waajibka waa ikhtiyaari haddii sheyga la gudanayo uu yahay hal, laakinse deynqabaha uu u beri noqonayo haddii uu bixiyo shey geddisan.

2. Sheyga uu ku saabsan yahay waajibka oo ay xadideyso dabiicadda waa kan gudashadiisa la muteystay ee ma aha midka fulintiisa beri ka dhigayo deynqabaha.

MADAXA III

BADNAANTA DADKA UU

WAAJIBKA SAARAN YAHAY

QAYBTA I

ISBAHAYSIGA DEYNLEYAASHA

AMA DEYNQABAYAALKA

Qodobka 276aad

Isbaheysiga ka dhexeeya deynleyaasha ama deynqabayaalka ma ahan mid ku dhisan malo; ee waxaa goynayo sharciga ama heshiis gaar ah.

Qodobka 277aad

1. Haddii isbahaysigu ka dhexeeyo deynleyaalka, deynqabuhu wuxuu u gudan karaa deynta mid ak mid ah deynleyaasha, marka deynleyaalka midkood uu is-hortaago bixintaasi mooyee.

2. Hase yeeshee isbaheysigu ma reebayo in deynta loo qaybiyo dhaxaltooyada deynlaha isbahaystay haddii laga rccb- bo märka deyntu tahay mid aan qaybsameyn.

Qodobka 278aad

1. Deynleyaasha isbahaystay waxaa u bannaan in ay isku mar ama keli keli dacwad ku oogaan deynqabaha. Hase yeeshee waxaa loo tixgelinayaa habka xiriirka mid mid ah- aan.

2. Haddii dacwadda helitaanka bixinta deynta uu oo- go mid ka mid ah deynleyaasha ee isbahaystay, deynqabaha isma hortaagi karo deynleyaashaas, waxyaabaha shakhsiga ah (eccezione personali) ee looga hor istaagi karo deynleyaa- sha kale, Waxaase u bannaan in uu ishortaago waxyaabaha shakhsiga ah deynlaha dacwadda oogay iyo waxyaabaha ay u dhan yihiin deynleyaasha oo dhan.

Qodobka 279aad

1. Haddii deynleyaasha isbaheystay midkood uu u dhaafay deynta deynqabaha sabab ka geddisan bixinta aw- geed, waxaa laga dhaafayaa xagga deynleyaasha kale keli ahaan ilaa inta ay la egtahay qaybta uu ku leeyahay deynlaha wax dhaafay.

2. Uma bannaana mid ka mid ah deynleyaasha isba- heystay in uu ku kaco fal gaarsiinaya dhibaato deynleyaasha kale.

Qodobka 280aad

1. Qaybta deynta ee uu helo deynle ka mid ah deyn- leyaasha isbaheystay waxay ka dheyeysaa deynleyaasha oo dhan waana loo qaybinayaa.

2. Qaybinta waxay ku imaanaysaa qaybo isla eg, had- dii uusan jirin heshiis ama xeer sidaa khilaafsan.

Qodobka 281aad

Bixinta uu sameeyo mid ka mid ah deynqabayaasha is- baheystey waxay inta kale ka xoreyneysaa bixinta.

— 76 —

Qodobka 282aad

1. Deynlaha wuu dacweyn karaa dhammaan deynqabayaasha is-lammaanay isku mar ama mid mid. Hase yeeshee waxaa la tixgelinayaa habka xiriirada ay u leeyihiin mid mid ahaan.

2. Deynqabaha lagu oogay dacwad si looga helo bixinta iskuma hortaagi karo deynlaha waxyaabaha (eccezioni) shakhsiga ah ee deynqabayaalka kale u gaarka ah laakiinse wuxuu uga hortagi karaa waxyaabaha shakhsiga ee asaga u gaarka ah ama kuwa ay wadaagaan deynqabayaalka oo dhan.

Qodobka 283aad

Cusbooneysiinta deynta (Novazione) ee dhexmarta deynlaha iyo mid ka mid ah deynqabeyaalka isbahaystay waxay keeneysaa xoreynta deynqabeyaalka kale, ayadoo laga reebaayo marka deynluhu ceshado xaqa dacweynta deynqabeyaalka.

Qodobka 284aad

Deynqabaha is hortaag wuxuu ku sameyn karaa isku gudid deyn uu deynluhu ku leeyahay deynqabe kale, kali ahaan ilaa iyo inta deyntiisa ay la egtahay.

Qodobka 285aad

Haddii isla qofka la helo sifadda deynle iyo deynqabe isbahaystay. Waajibka deynqabeyaalka kale wuu baa'ba' ayaa ilaa iyo inta ay la egtahay qaybta deynta deynqabaha (condebitore).

Qodobka 286aad

1. Kamasaabixidda deynta ee loo oggol yahay in deynluhu uu u sameeyo deynqabe ka mid ah deynqabeyaalka isbahaysatay xoreynmeyso deynqabeyaalka kale, haddii ay jirto

— 77 —

caddeyn oo uu sameeyey deynluhu mooyee.

2. Haddii eysan jirin caddeyntaasi deynluhu kuma dacweyn karo deynqabeyaalka kale haddii horta aan laga jarin qaybta deynqabaha la xoreeyey, ayado laga reebayo marka deynluhu ceshado xaqa ku dacweynta deynqabeyaalka deynta oo dhan. Xaaladdaasi, deynqabeyaalka waxaa u bannaan in ay ka soo ceshadaan deynqabaha la xoreeyey qaybta deynta laga xoreeyey.

Qodobka 287aad

Haddii deynluhu oggolaado in uu ka masaamaxo ka wada ahaan mas'uul taasoo ugu ixaan falayo mid ka mid ah deynqabeyaalka, xaqiisa ah in uu dacweeyo deynqabeyaalka kale, si uu u helo bixinta oo dhan ee deynta, Wuu jiraa haddii heshiis sidaa khilaafsan jirin.

Qodobka 288aad

1. Dammaan xaaladaha ka dhaafidda, ha ahaato muddo ku saabsan deynta ama midda ku saabsan isbahaysiga deynlayaasha kale waxaa u bannaan deynqabaha loo dhaafay deynta inay ka soo ceshadaan qaybta deynqabayaasha aan daynta bixin karin sida waafaqsan qodobka 295.

2. Hase yeeshee haddii deynluhu ka xoreeyo deynqabaha uu ka masaamaxay waajib kasta, qaybta deynqabaha ee dhinacyada deynta aan bixin karin waxaa bixinaya deynlaha.

Qodobka 289aad

1.) Haddii deynta uu qabo deynqabe ka mid ah deynqabayaal isbahaystay ay ku dhacdo gubasho darteed, gubashadaasi kama faa'iideysanayaan deynqabe yaalka kale ilaa qaybta deynqabahaas maahee.

2. Haddii gubashada kala go'do ama joogsato dhanka ku saabsan deynqabe ka mid ah deynqabeyaalka isbaheystay, deynlaha kuma doodi karo kala go'idda ama joojinta xagga deynqabeyaalka kale.

— 78 —

Qodobka 290aad

1. Deynqabaha Mas'uuliyad wadaagaha ah markuu guda-naayo waajibka wuxuu ka jawaabayaa falkiisa keli ahaan.

2. Digniinta la daahidda ee lagu sameeyay daynqabe ka mid ah deynqabayaasha isbahaystay ama dacwadda lagu oogay midkooda raad uma yeelanayso deynqabayaasha kale. Laalin haddii daynqabe ka mid ah deynqabayaasha uu u digo deynlaha, digniintaas oo la daahidda ah way ka faa'iidsanaayan deynqabayaasha kale.

Qodobka 291aad

Heshiika sulaxeed ee uu la sameeyo deynlaha deynqabe ka mid ah deynqabayaalka isbaheystay, waxaa ka faa'iideysanaya dhamaan deynqabeyaalka kale, haddii uu yahay ka ma-saamixidda deynta ama ka xoreynta deynta, si kastaba ha ahaatee, laakinse heshiiskaasi sulaxeed kama dhalan karo waajib lid ku ah deynqabeyaalka, mana cusleyn karo kii horey u saarnaa ayagoo raali ka noqdo mooyee.

Qodobka 292aad

1. Qiraalka deynta ee uu sameeyey deynqabe ka mid ah deynqabeyaalka isbaheystay wax u keeni maayo deynqabe-yaalka kale.

2. Haddii deynqabe ka mid ah deynqabeyaalka isbah-cystay uu diido in uu guto dharta loo celiyey, ama asaga uu u jeediyo dhaarta deynlaha kaasna uu dhaarto, dhaartii la diid-ay ama la gutay waxba u dhimi meysi deynqabeyaalka kale.

3. Haddii deynluhu uu u jeediyo dhaarta keli ahaan deynqabe ka mid ah deynqabeyaalka isbaheystay, kaasna uu dhaarto. Dhaartaas waxay waxtar u leedahay deynqabeyaalka kale.

Qodobka 293aad

1. Xukunka lagu soo saaray deynqabe ka mid ah deynqabeyaalka isbaheystay ma jiraan wax ka dhalanayo ee lid ku ah deynqabeyaalka kale.

— 79 —

2. Haddii xukunka lagu dhawaaqay uu u roon yahay mid ka mid ah ayaga, kuwa kalena wey ka faa'iideysanayaan, ayadoo laga reebayo mararka uu xukunku ku dhisan yahay sabab shakhsi ah ee u gaar ah deynqabaha maslaxadiisa loo soo saaray xukunkaas.

Qodobka 294aad

1. Haddii deynqabe ka mid ah deynqabeyaalka isbeheystay uu bixiyo deyntii oo dhan wuxuu ka soo ceshan karaa mid kasta oo ayaga ka mid qeybtii oo keli ah, xataa marka uu ku isticmaalo xaqa oogidda dacwadda ee uu lahaa deynlaha.

2. Deynta la bixiyey waxaa loogu qeybinayaa si siman deynqabeyaalka, haddii ay jiraan heshiis ama sharci sidaas khilaafsan mooyee.

Qodobka 295aad

Haddii deynqabeyaalka isbaheystay midkood uusan bixin karin deynta, khasaarada waxaa loo qeybinayaa qeyb ahaan deynqabaha bixiyey deynta iyo deynqabeyaalka kale ee deynta iska bixin karo.

Qodobka 296aad

Haddii deynqabe keli ah ee ka mid ah deynqabeyaalka isbaheystay uu dan ku leeyahay deynta, deynqabahaas ayaa xambaaranaya bixinta deynta oo dhan xagga deynqabeyaalka kale.

QEYBTA II

QEYBSAMI LA'AANTA

Qodobka 297aad

1. Waajibka waa mid aan qeybsameyn :
- b. Haddii dulucdiisa ku saabsan tahay shey dabeecadiisu aqbaleynin qeybin.
- t. Haddii qasadka ay dhinacyada doonayaan in ay gaa-raan ka caddahay in gudashada waajibka aan la qeybin, ama haddii dhinacaydu niyadoodu sidaa tahay.